

Svenska 16-åringar kan lätt få tag på cigaretter men många avstår från att röka

En europeisk undersökning om drogvanor hos skolungdomar vid 16 års ålder har 2015 genomförts för sjätte gången. Av svenska 16-åringar ansåg 7 av 10 att det var lätt att få tag på cigaretter medan 1 av 3 hade rökt. I internationell jämförelse hade svenska ungdomar god tillgång men mindre smak på cigaretter. Allt fler svenska ungdomar är rökfria vid 16 års ålder.

Den så kallade ESPAD (The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) undersökningen genomfördes för sjätte gången. På initiativ av CAN lanserades den första upplagan av drogvaneundersökningen 1995 och har sedan dess upprepats med fyra års mellanrum. Studiepopulationen utgjordes av skolelever som fyllt 16 år det kalenderår undersökningen genomfördes (2015) och som var närvarande i klassrummet på själva undersökningdagen. I varje land besvarade ett representativt urval elever ett sextiototal enkätfrågor inklusive 4 frågor om cigarettrökning.

Av nästan 100 000 skolelever i 35 europeiska länder födda 1999 och utfrågade 2015 vid 16 års ålder hade, minst en gång i livet, 79 % druckit alkohol, 46 % rökt cigarett och 16 % använt cannabis (Tabell 1). Bland skolelever som rökt cigaretter eller använt cannabis hade 93 % respektive 96 % druckit alkohol. Bland skolelever som druckit alkohol eller använt cannabis hade 54 % respektive 91 % rökt cigaretter. Bland skolelever som druckit alkohol eller rökt cigaretter hade 19 % respektive 32 % använt cannabis.

Av drygt 2 500 svenska skolelever hade, minst en gång i livet, 65 % druckit alkohol, 33 % rökt cigarett och 7 % använt cannabis.

Tabell 1 Sannolikt bruk av substanser minst en gång i livet hos europeiska 16-åringar

		Betingade sannolikheter: P (B A)		
	P (A)	B-Alkohol	B-Cigaretter	B-Cannabis
A-Alkohol	0.79		0.54	0.19
A-Cigaretter	0.46	0.93		0.32
A-Cannabis	0.16	0.96	0.91	

Cigaretter

Sverige hör till de länder där minderåriga skolelever hade lätt att få tag på cigaretter enligt ungdomarnas egen uppfattning (Tabell 2). I 8 länder, däribland Sverige, ansåg minst 7 av 10 skolelever att det var mycket lätt/ganska lätt ("lätt") att skaffa cigaretter. I de övriga länderna ansåg mellan 4 och 7 av 10 skolelever att det var lätt att skaffa cigaretter (ett undantag var Moldavien med 2 av 10). På Island ansåg 44 % av skoleleverna att det var lätt att skaffa cigaretter.

Trots lättillgänglighet så hade förhållandevis få svenska sextonåringar smakat på cigaretter, ungefär var tredje hade rökt cigarett (Tabell 2). Noterbart är att denna siffra stämmer överens med Moldaviens där cigaretter inte var lätta att skaffa. I 20 europeiska länder hade minst 40 % av 16-åringarna rökt cigarett och i 6 länder hade minst 60 % av 16-åringarna gjort det. På Island hade 16 % av skoleleverna någon gång rökt cigarett vilket i särklass var minst av alla länder.

Av de svenska ungdomarna som rökt cigarett hade ungefär hälften rökt vid 13 års ålder och något mindre än hälften hade rökt under de senaste 30 dagarna (Tabell 2). Av de aktiva rökarna rökte hälften dagligen det vill säga 6 % av ungdomarna var dagligrökare.

Cigaretter lockar allt färre svenska ungdomar (Tabell 2). Jämfört med en 16 år äldre födelsekohort rökdebuterade hälften så många födda 1999 det vill säga dubbelt så många var rökfria vid 16 års ålder, 67 % respektive 33 %. Tidig rökdebut liksom mer etablerade rökvanor har också minskat över tid.

Tabell 2 Tillgänglighet på cigaretter och rökvanor enligt svenska skolelever vid 16 års ålder (%)

	Lätt få tag på cigg.	Rökt minst en gång	Rökt vid 13 års ålder	Rökt senaste 30 d
2015	74	33	16	13
2011	80	48	26	21
2007	84	50	29	22
2003		59	41	24
1999		67	47	31
1995		71	54	31

Referenser

http://espad.org/sites/espad.org/files/ESPAD_report_2015.pdf

<http://can.se/Undersokningar/ESPAD---Den-europeiska-skolundersokningen/>